

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1924 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl., i vad avser elfte huvudtiteln, jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen avlåten, den 29 februari 1924 dagtecknad proposition nr 109 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1924—den 30 juni 1925 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå ett provisoriskt lönetillägg

till ordinarie professor vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, föreståndaren för statens institut för rasbiologi, intendent vid naturhistoriska riksmuseet samt professor vid tekniska högskolan med 900 kronor, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,800 kronor, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår, innehavarna av professurerna i praktisk teologi vid universiteten i Uppsala och Lund härvid dock undantagna;

till extra ordinarie professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala greve C. T. Mörner med 1,020 kronor och till f. d. extra ordinarie professorn i anatomi därstädes, prosektorn O. M. Ramström med 970 kronor;

till överbibliotekarie och räntmästare vid universiteten i Uppsala och Lund med 450 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 210 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,200 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 1,020 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår;

till ordinarie laborator, prosector och observator vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet ävensom till föreståndaren för den zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning med 510 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Uppsala, med 300 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Lund samt med 900 kronor till dylik befattningshavare vid karolinska institutet;

till professorn i arkitektur vid konsthögskolan, professor vid farmaceutiska institutet och vid Chalmers tekniska institut samt överlärare vid gymnastiska centralinstitutet med 1,020 kronor till dylik befattningshavare vid konsthögskolan, farmaceutiska institutet och gymnastiska centralinstitutet samt med 810 kronor till dylik befattningshavare vid Chalmers tekniska institut;

skolande av ifrågavarande provisoriska lönetillägg $\frac{2}{3}$ anses motsvara lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar och skolande i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som må komma att utfärdas i fråga om tillfällig löneförbättring för budgetåret 1924—1925 åt viss personal inom den civila statsförvaltningen;

dels medgiva, att till f. d. extra ordinarie professorn Ramström må för tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 utgå, utöver tillfällig löneförbättring, ett tillfälligt lönetillägg med 600 kronor;

dels för nu angivna ändamål för budgetåret 1924—1925 under åttonde huvudtiteln anvisa ett *extra* förslagsanslag av 283,000 kronor;

dels ock medgiva, att till innehavare av personlig professur vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet må för tiden den 1 juli 1924—den 30 juni 1925, utöver tillfällig löneförbättring, från allmänna indragningsstaten utgå ett provisoriskt lönetillägg efter de grunder, som ovan angivits i fråga om ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet.

Ifrågavarande proposition har hänvisats till bankoutskottet, i vad den avser provisoriskt lönetillägg åt innehavare av personlig professur, och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Motioner
I: 270 och
II: 416.

I samband med förevarande proposition hava till utskottet hänvisats följande inom riksdagen i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 269 och nr 270, båda av herrar *Vennersten*, *Fehr* och *Wigforss*, samt i andra kammaren nr 416 av herrar *Björkman*, *Petersson* i Södertälje och *Engberg*. Av dessa motioner äro nr 269 i första kammaren och nr 416 i andra kammaren likalydande.

Sistnämnda motioner — vari hemställts, »att riksdagen ville vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i motiverna *dels* giva uttryck åt den bestämda förväntan, att förslag till definitiv löne-reglering] för universiteten och karolinska institutet varder förelagt 1925

års riksdag, dels ock uttala sig för att ett dylikt lönerегleringsförslag varder i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder» — torde icke påkalla något yttrande från bankoutskottets sida.

I den inom första kammaren väckta motionen nr 270 har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att beträffande sådan i kungl. propositionen nr 109 omnämnda befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Karolinska institutet, för vilken under budgetåret 1924—1925 skyldighet att avgå från tjänsten inträder, skall i fråga om rätt till pension gälla vad i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension stadgas, dock under iakttagande *dels* att för bestämmande av pensionens belopp skall såsom pensionsunderlag gälla utöver lönen så stor del av tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg, som anses motsvara lön, dock högst 6,990 kronor, *dels ock* att i fråga om professor pensionsavgiften skall utgå med ett belopp, beräknat efter sex procent å de för vederbörande enligt vad sålunda sagts medgivna pensionsunderlag».

Till stöd för detta yrkande har i motionen anförts, bland annat, följande:

»I allmänhet är det den definitiva lönerегleringen, som plägat automatiskt medföra en förbättring i pensionsvillkoren, och mera sällan förekommer det att tillfälliga löneförbättringar eller provisoriska tillägg genom riksdagens medgivande kommit att medföra en förhöjning av utgående pensionsbelopp. Sådana fall hava emellertid inträffat och har den väsentligaste anledningen till en dylik avvikelse från eljest gällande regler varit att söka i ett uppskov med den definitiva regleringen, varöver befattningshavarna icke kunnat råda.

Vad nu särskilt befattningshavarna vid universiteten och Karolinska institutet beträffar, synas sådana omständigheter föreligga, som fullt motivera en sådan anordning, varigenom de tjänsteinnehavare, vilka väntas komma att under budgetåret 1924—1925 efter uppnådd pensionsålder avgå från sina befattningar, kunde få såsom pensionsunderlag räkna ej endast den i stat fastställda lönen utan jämväl viss del av dem tillkommande tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg. Det är nämligen att uppmärksamma, att det av högskolornas lönerегleringskommitté beträffande universiteten och Karolinska institutet framlagda lönerегleringsförslaget avgavs den 29 november 1921. Ursprungligen hade avsikten varit att söka få detta förslag förelagt 1922 års riksdag (jfr ecklesiastikministerns uttalande till statsrådsprotokollet den 3 december 1920, då sagda kommitté tillsattes). Då så ej kunde ske, knötes berättigade förhoppningar vid att förslaget åtminstone skulle föreläggas 1923 års riksdag. Då även dessa förhoppningar gäckades, och riksdagen, såsom angivits, med hänsyn till föreliggande förhållanden, uttalade sin bestämda förväntan, att förslaget skulle framläggas för 1924 års riksdag, är det givet, att man vid universiteten med säkerhet väntade få se lönefrågan definitivt löst vid detta års riksdag. Då beklagligtvis ej heller nu någon kungl. proposition i ämnet blivit framlagd, innebär detta uppenbarligen en bitter misräkning för dem, som nu under den närmaste tiden uppnå pensionsåldern och med fog förväntat en sådan förbättring i pensionsvillkoren, som en definitiv lönerегlering annars skolat medföra.

Det synes sålunda av billighetsskäl fullt befogat ifrågasätta åtgärder, varigenom de, vilka under budgetåret 1824—1925 uppnå pensionsåldern, skola få komma i åtnjutande av förbättrade pensioner. Behjärtansvärt vore uppenbarligen att söka göra denna förmån retroaktivt tillämplig även för dem, som avgått under de närmaste åren före ingången av stundande budgetår. Med hänsyn till konsekvenser, vilka nu ej kunna överskådas, synes dock detta näppeligen kunna av oss föreslås. Inskränker man åtgärderna till dem, som under budgetåret 1924—1925 uppnå pensionsåldern, skulle ett medgivande från riksdagens sida i detta syfte, såvitt kunnat utrönas, icke medföra större ekonomiska konsekvenser än med avseende på fyra professorer vid universiteten och Karolinska institutet samt föreståndaren för Lunds universitets entomologiska institution. Det synes då i varje fall ej böra möta några allvarligare betänkligheter att i denna del genomföra vad hänsynen till billigheten och den andliga odlingens intresse kräver.

I avseende å den tekniska anordningen må framhållas följande:

Skulle man i anslutning till civila pensionslagens grunder låta pensionsunderlaget för professor utgöra ej endast lönen enligt stat utan även den del av den tillfälliga löneförbättringen och det provisoriska lönetillägget, som anses motsvara lön, skulle man, med utgångspunkt jämväl från vad som föreslås i kungl. propositionen nr 109, erhålla följande totala pensionsunderlag:

	1:a—5:e året	6:e—10:e året	11:e året
	Kronor	Kronor	Kronor
Lön enligt stat	5,000: —	5,600: —	5,600: —
Den del av tillfällig löneförbättring, som motsvarar lön	700: —	700: —	700: —
Den del av nu föreslaget provisoriskt lönetillägg, som skulle motsvara lön .	600: —	600: —	1,200: —
	6,300: —	6,900: —	7,500: —

Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle emellertid pensionsunderlaget för professor utgöra 6,996 kronor. Det synes med hänsyn härtill lämpligt begränsa nu ifrågasatta pensionsunderlag till lägst 6,300 kronor och högst 6,990 kronor.

Vidare synes billigt, att de förhöjda pensionsunderlagen motsvaras av förhöjda pensionsavgifter. I detta hänseende torde man skäligen böra utgå från de i civila pensionslagen förutsatta beräkningsgrunderna. Det högsta pensionsunderlag, nämnda lag medgiver, är 6,000 kronor; avgiftsprocenten utgör en tiondels procent för varje helt hundratal kronor, alltså för sistnämnda pensionsunderlag 6. Räknas alltså pensionsavgiften efter 6 % av pensionsunderlaget, erhåller man för ett pensionsunderlag av 6,300 kronor en pensionsavgift av 378 kronor och för ett pensionsunderlag av 6,990 kronor en pensionsavgift av 419 kronor.»

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att statsutskottet den 27 innevarande maj avgivit utlåtande (nr 120) över förevarande proposition i de delar, densamma hänvisats till sistnämnda utskott, och därvid i huvudsak tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser professorer vid universiteten och karolinska institutet samt med dem närmast jämförbara institutioner.

Enligt utskottets mening torde innehavare av personlig professur böra tillerkännas provisoriskt lönetillägg efter samma grunder, som varda gällande i fråga om övriga professorer vid statsuniversitet.

Det i motionen I: 270 framställda förslaget innebär, att för sådana i propositionen avsedda befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, vilka under nästkommande budgetår komme att avgå med pension, skulle vid pensionens bestämmande läggas till grund, utöver den egentliga lönen, jämväl den del av tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg, som betraktas såsom lön, dock att den sålunda beräknade pensionen skulle begränsas till visst maximibelopp. Ehuru med hänsyn därtill att definitiv lönereglering icke, såsom avsikten varit, kunnat genomföras vid innevarande års riksdag, vissa billighetsskäl tala för ett medgivande av ifrågasatt art, måste utskottet likväl ur principiell synpunkt hysa betänkligheter mot det väckta förslaget. Beträffande särskilt motionärernas förslag, att jämväl tillfällig löneförbättring skulle i viss utsträckning inräknas i pensionsunderlaget, vill utskottet framhålla, att för de befattningshavare i statens tjänst, som hittills under den tid tillfällig löneförbättring utgått blivit pensionerade, denna avlöningsförmån icke i någon mån lagts till grund för pensionens bestämmande. Att enbart för den grupp av befattningshavare, varom här är fråga, medgiva ett undantag från de grundsatser, som sålunda i förevarande hänseende tillämpats, har utskottet ansett sig icke böra förorda, i all synnerhet som närmare utredning saknas rörande de verkningar, ett genomförande av förslaget i skilda hänseenden skulle komma att medföra. Utskottet har därför funnit sig böra avstyrka bifall till motionärernas framställning.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

1:o) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att till innehavare av personlig professur vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet må för tiden den 1 juli 1924 —den 30 juni 1925, utöver tillfällig löneförbättring, från allmänna indragningsstaten utgå ett provisoriskt lönetillägg efter de grunder, som av riksdagen må varda godkända i fråga om ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet; samt

2:o) att ovanberörda motion I: 270 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 maj 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.